

زردی سکه و سپیدی بخت

شواهد تاریخی در ایران قبل از اسلام و یونان باستان نشانگر این است که سابقه پرداخت مبلغی پول از طرف داماد به عروس (یا پدر عروس) در زمان ازدواج وجود داشته اما مهریه در میان مسلمانان به عنوان یک سنت ازدواج متداول است.

شواهد تاریخی در ایران قبل از اسلام و یونان باستان نشانگر این است که سابقه پرداخت مبلغی پول از طرف داماد به عروس (یا پدر عروس) در زمان ازدواج وجود داشته اما مهریه در میان مسلمانان به عنوان یک سنت ازدواج متداول است.

به گزارش خبرنگار اجتماعی ایرنا، فلسفه اولیه تعیین مهریه، تقدیمی، پیش‌دستی، عطفی و هدیه، نحله، اعطای بدون عوض و از روی صداقت (صداق) به صورت نقدی با تأکید بر ویژگی معنوی و فرامادی آن است. حکایت مهریه در دوران‌های مختلف، متفاوت است اما آیا این مهریه با این همه تفاوت‌های تاریخی در اعصار، تضمین زندگی مشترک و پشتوانه زن در زندگی به شمار آمده است یا صرفاً هدیه‌ای از سوی داماد به عروس تلقی می‌شود؟ آیا مهریه باید در طول زندگی مشترک به زن پرداخت شود یا تنها در زمانی که مشکل و خللی در زندگی پیش می‌آید، پرداخت مهریه به طور جدی پیگیری می‌شود؟ همه اینها به زعم مردم شناسان، جامعه شناسان، مشاوران، روانشناسان و حقوقدانان متفاوت است.

این سوال مطرح است که آیا مقدار معینی برای مهریه تعیین شده است؟ باید اذعان داشت که در آموزه‌های دینی برای مهریه، مقدار معینی تعیین نشده است و این امر به توافق زن و مرد بستگی دارد. همچنین در نوع مهریه نیز محدودیتی وجود ندارد و هر چیزی که ارزش اقتصادی و اجتماعی داشته باشد، مانند طلا، نقره، املاک، پول‌های رایج و لوازم زندگی می‌تواند مهریه باشد.

البته در کنار مهریه‌های متفاوت ما ایرانی‌ها، وجوه اشتراکی هم به چشم می‌خورد که یک جلد کلام الله مجید، آینه و شمعدان و شاخه نبات تقریباً به عنوان نمادهایی فرخنده و مبارک برای شروع زندگی مشترک وجود دارد؛ اما این دلیل نمی‌شود که مهریه‌ها در ادوار مختلف همین وجوه اشتراک را داشته باشند به عبارت دیگر مهریه در هر دوره‌ای براساس سبک زندگی و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی متفاوت تعیین شده است.

پارچه و لباس، فرش، زیورآلات، سنگ‌های قیمتی، حتی آبادی و ده نیز به عنوان مهریه در دوران‌های گذشته طبق عرف و سنت تعیین می‌شد؛ همچنین در سال‌ها پیش با توجه به اهمیت دام در زندگی جامعه روستایی، مهریه عروس خانم‌ها تعدادی گوسفند، گاو، اسب و یا شتر بود که این موضوع بسته به منطقه محل سکونت، فرق داشت.

در برخی مناطق ایران، درختان پرتومر و ارزشمند را به عنوان مهریه برای ازدواج تعیین می‌کردند مثلاً در مهرنامه درخت گردو را بخشی از مهریه قرار می‌دادند که این امر نشانگر تکریم طبیعت و تأثیر آن بر زندگی مردمان آن روزگار بود.

زمانی ملک و املاک، باغ و زمین و خانه به عنوان مهریه مطرح بود و با تغییرات سبک زندگی، امروز در کنار سفرهای زیارتی و در برخی موارد، سیاحتی، سکه‌های طلا، مهریه عروس خانم‌ها می‌شود که به عنوان مثال در سالی که گذشت، 84 درصد از انواع مهریه‌های تعیین شده در کشورمان را سکه‌های طلا تشکیل دادند.

البته مهریه‌های نامتعارف هم هست و برخی مواقع به گوشمان می‌رسد، مثل 1980 توپ ورزشی، 2 هزار قطعه شکلات، 10 راس آهوی وحشی، پنج هزار مرجان دریایی، کاشت 1305 اصله نهال، یک کیلو بال مگس، 10 هزار شاخه گل سرخ که بیشتر جنبه خودنمایی دارد و از نظر قانونی نیز دچار اشکال است.

بنابراین مهریه در کنار ارزش اقتصادی که دارد مقوله‌ای کاملاً اجتماعی و متأثر از جریان‌های عرفی و فرهنگی در جامعه، تعیین و با گذشت زمان، همواره دستخوش تغییرات می‌شود.

**مهریه در کشورهای مختلف

حال که مهریه متأثر از جریان‌های عرفی و فرهنگی در جامعه است و با گذشت زمان تغییر می‌کند، بد نیست نگاهی به مهریه‌های برخی کشورهای مسلمان نیز بیاندازیم و ببینیم آنان چه می‌کنند؟

میزان مهریه در میان مسلمانان در کشورهای مختلف با توجه به آداب و سنن و فرهنگ آن کشور متفاوت است به طوری که در عربستان، عرف مهریه 14 هزار دلار معادل 52 میلیون و 458 هزار تومان است.

میانگین نرخ مهریه در جمهوری آذربایجان، حدود 2 هزار منات معادل چهار میلیون و 520 هزار تومان برآورد می‌شود. میانگین نرخ مهریه در میان اقوام مختلف کشور هند در حدود 100 هزار تا یک میلیون و 500 هزار روپیه معادل پنج میلیون و 800 هزار تومان تا 87 میلیون تومان تعیین می‌شود.

در ترکیه نیز نرخ مهریه به طور متوسط 35 هزار لیر معادل 38 میلیون و 780 هزار تومان است. در مناطق مختلف چین در میان اقوام مختلف، نرخ مهریه حدود 100 هزار یوان معادل 57 میلیون و 200 هزار تومان تخمین زده می‌شود. در عمان نرخ مهریه در حدود 10 هزار ریال عمان معادل 97 میلیون و پانصد هزار تومان است.

لازم به توضیح است که این میزان اعداد براساس نرخ امروز ارز محاسبه شده است.

**** سکه های طلا و خوشبختی!**

همانطور که پیش تر اشاره شد در زمان حاضر هنجاری که بر سنت مهریه ما ایرانی ها حاکم شده است ، بیشترسکه طلاست.

زمانی مد بود البته الان هم تقریبا مد است که شمار سکه های مهریه را به تعداد تاریخ تولد عروس خانم تعیین کنند؛ اما این سکه ها ، عروس را سپید بخت می کند؟ یا عطایش را به لقایش می بخشد؟ بهروز که 20 سال قبل ازدواج کرده است و 150 سکه طلا مهریه همسر اوست، معتقد است : مهریه هدیه زن است و میزان و تعداد سکه های طلا خوشبختی نمی آورد و اگر قرار باشد زندگی از هم بپاشد، هیچ چیز جز آرامش برای طرفین اهمیت ندارد.

وی در عین حال به این نکته هم تاکید دارد ؛ هر مردی که استطاعت و توان مالی دارد در طول زندگی مشترک باید مهریه همسرش را بدون اینکه او ابراز کند به وی بدهد.

فریده که پنج سال پیش ازدواج کرده است نیز معتقد است سکه های طلا برای او خوشبختی نمی آورد و این خوشبختی را در زندگی مشترک در جای دیگری به جز سکه ها جستجومی کند.

او اظهار می دارد؛ در زمان ازدواج با همسرم توافق کردیم که یک جلد کلام الله مجید و یک شاخه نبات برای مهریه من اعلام شود اما پدرم قبول نکرد و در نهایت 512 سکه طلا به عنوان مهریه ثبت شد.

او معتقد است که این اعداد و ارقامی که برای مهریه در زمان عقد مطرح می شود تنها محدود به همان دوران است و زندگی که با تفاهم و سازش پیش برود، هیچ گاه به تعداد سکه طلا اهمیت نمی دهد.

فاطمه، دی ماه سال قبل ازدواج کرده است و 114 سکه و سه دانگ خانه در دفتر ازدواج به عنوان مهریه برای او ثبت شده است.

فاطمه می گوید که در خانواده ما سکه طلا برای مهریه مرسوم نیست و اغلب زمین و املاک را مهر عروس در نظر می گیرند.

وی معتقد است که زندگی مشترک بر پایه پیوندهای عاطفی شکل می گیرد و مسائل مادی در درجه دوم قرار دارد. مریم، شهریور 95 عقد کرد و مهریه او 110 سکه است. او هم معتقد است که میزان مهریه توافق میان زن و مرد است و می گویدکه اگر قرار باشد زندگی خراب شود، اگر هزاران سکه هم به عنوان مهریه، تعیین و به زن پرداخت شود باز هم پشتوانه خوشبختی او نخواهد بود.

****84 درصد از مهریه ها در سال 95، سکه است**

پیش تر اذعان شد که بیشتر مهریه ها در کشور براساس سکه است اما باید ببینیم که آمار چه می گویند. گزارش سامانه ثبت وقایع ازدواج و طلاق سازمان ثبت اسناد و املاک کشورحاکمی از آن است که در سال 95، 84 درصد از انواع صداق های تعیین شده، سکه طلاست و حدود 16 درصد از انواع مهریه ها غیر از سکه طلا شامل ملک، وجه نقد و سایر موارد است.

اینکه 84 درصد مهریه های تعیین شده را سکه های طلا تشکیل می دهند نشانگر این است که جریان عرفی و اجتماعی، سکه طلا را دارای ارزش اقتصادی می داند.

****بیش از نیمی از مهریه ها کمتر از 114 سکه است**

یک سوال دیگر هم وجود دارد و آن اینکه میزان مهریه ها براساس سن عروس است یا اینکه ارزش ها و هنجارهای اجتماعی در خصوص این سنت تغییر کرده است؟

برمبنای اطلاعات سامانه ثبت ازدواج و طلاق در سال 95، 3 / 55 درصد از ازدواج های ثبت شده کمتر از 114 سکه، 2 / 36 درصد بین 115 تا 500 سکه ، حدود 4 / 6 درصد بین 501 تا هزار سکه به عنوان مهریه ثبت شده است.

همچنین تنها 1 / 2 درصد از سکه های تعیین شده برای مهریه بیش از هزار سکه است.

تحلیل آماری میزان مهریه در سال 95 نشانگر این است که بیش از نیمی ازدواج ها در سال 95 مهریه ای کمتر از 114 سکه داشته اند که این امر می تواند ناشی از توجه ارزش های اسلامی در تعیین میزان مهریه و همچنین قانون پرداخت مهریه باشد چرا که قانون حمایت از خانواده که در سال 91 به تصویب نمایندگان مجلس رسید، حد حمایت قانونی از مطالبه مهریه را تا میزان 110 سکه اعلام کرد و مطالبه میزان بیشتر از آن را منوط به ملائت زوج دانست.

لازم به توضیح است که 5 / 10 درصد از ازدواج ها مهریه ای از یک تا 14 سکه داشته و مهریه 51 تا 114 سکه با سهم 2 / 40 درصد بالاترین میزان ازدواج ثبت شده است.

بد نیست در آخر این گزارش نیز به شمار ازدواج های انجام شده در کشور گریزی بزنیم . براساس اطلاعات سامانه ثبت وقایع ازدواج و طلاق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، در سال 95 تعداد 660 هزار و 47 ازدواج در دفاتر ازدواج به ثبت رسیده است که این میزان نسبت به سال 94 با کاهش 2 درصدی روبروست.

همچنین بیشترین ازدواج ثبت شده مربوط به استان های تهران و خراسان رضوی و کمترین متعلق به استان های

سمنان و ایلام گزارش شده است. لازم به ذکر است که مجموع ازدواج های ثبت شده مشتمل بر دو نوع ازدواج دائم و ازدواج موقت است که سهم ازدواج دائم از کل ازدواج های ثبت شده 97 / 99 درصد و 03 / 0 درصد از ازدواج های ثبت شده در دفاتر اسناد رسمی، ازدواج موقت است.